

Доклад на СЗО за здравните поведения на 11-15 годишни в Европа разкрива, че българските юноши са на първите места по тютюнопушене, употреба на алкохол и канабис и ранен старт на сексуалния живот

“На фокус: здравето и благополучието на юношите”, публикуван днес от Регионалния офис на СЗО за Европа, събира обширни данни за физическото здраве, социалните отношения и психичното благополучие на 227 441 ученици на възраст 11, 13 и 15 години от 45 държави.

Докладът представя резултати от изследването „Поведение и здраве при деца в училищна възраст – HBSC“, което се провежда на всеки четири години и в България се ръководи от доц. д-р Лидия Василева от Институт за изследване на населението и човека – БАН.

Едни от най-важните резултати за българските юноши, които докладът разкрива, е че те са на първите места по тютюнопушене, употреба на алкохол и канабис и ранен старт на сексуалния живот. Други притеснителни резултати са, че българските ученици са на последно място по подкрепа, която чувстват от семейството си, и на последните места по възприета подкрепа от приятелите си.

По-конкретно, българските юноши на 11 и 15 години се подреждат на първо, а 13-годишните – на второ място по тютюнопушене през последните 30 дни сред участващите 45 държави. Пушилите през последните 30 дни юноши на 11 г. са 9%, а делът им достига до 26% при 15-годишните момчета и 38% при 15-годишните момичета.

По употреба на алкохол през последните 30 дни българските юноши на 11 и 13 години са на първо място, а 15-годишните – на шесто място. Употребата варира от 13% при 11-годишните до 53% при 15-годишните. Редовно – всеки ден или веднъж в седмицата – пият 28.9% от учениците, което е съществено увеличение спрямо 2014 г., когато този процент е 16.4%. Също така, българските юноши на 11 и 13 години са на първо място, а 15-годишните – на второ място по напиване през последните 30 дни. Напивали са се 9% от 11-годишните, 13% от 13-годишните и 28% от 15-годишните. Увеличение на напиванията спрямо 2014 г. има при 11-годишните и при момчетата.

Употребата на канабис се изследва само при 15-годишните юноши, като България е на първо място с 19% при момчетата и 16% при момичетата. Наблюдава се повишение на употребата спрямо 2014 г., когато канабис употребяват 11% от юношите.

България е на второ място при 15-годишните юноши, които са правили секс, с 37% при момчетата и 25% при момичетата.

Българските юноши са на последно място по подкрепа, която чувстват, че получават от семейството си, като процентът варира между 32-46% в зависимост от пола и възрастта. Наблюдава се значително понижение по този показател спрямо 2014 г., когато стойностите му са варирали между 55-63%. По отношение на подкрепата, която младите хора чувстват, че получават от приятелите си, България е на предпоследно място при 11-годишните и на трето място отзад напред при 13- и 15-годишните. Силна подкрепа чувстват едва 34-45% от юношите, като има значително понижение по този показател спрямо 2014 г., когато стойностите му са варирали между 44% и 63%.

„Тревожната картина на рисковите поведения показва, че те са комплекс от нездравословни навици сред българските юноши. Това изисква нов комплексен подход в програмите за превенция и промоция на здраве, който да е насочен към цялостно въздействие върху отношението на юношите към здравето.“ (Лидия Василева, ръководител на изследването HBSC в България).

Други важни резултати в България

Психичното здраве и благополучие, което е открито като водещ проблем в Европейския регион, показва притеснителни резултати и в България. По показателя две или повече здравословни оплаквания повече от един път седмично българските юноши на 15 години са на второ място, 11-годишните – на четвърто, а 13-годишните – на осмо място. Множествените здравословни оплаквания варират от 40% при 11-годишните до 57% при 15-годишните. Наблюдава се повишение на множествените оплаквания спрямо 2014 г., като това се дължи на значителното им увеличение при момчетата. Най-разпространените оплаквания сред българските юноши са изнервеност, раздразнителност и главоболие.

Също така, наблюдава се повишаване на стреса, свързан с училището, спрямо 2014 г., като при 11-годишните стресираните от училищните задължения са 30%, а при 15-годишните – 45%.

По отношение на храненето, ежедневната консумация на сладки неща и безалкохолни напитки, съдържащи захар, също подрежда българските юноши сред водещите държави, като 11-годишните заемат съответно трето и второ място. Ежедневно сладки неща консумират 31-41% от учениците, а безалкохолни напитки – 23-31%. В сравнение с 2014 г. обаче се наблюдава значително намаление на нездравословните хранителни практики, когато тяхното разпространение е било съответно 37-50% и 30-41%.

Едва 25% от 11-годишните и 20% от 15-годишните юноши са достатъчно физически активни всеки ден. Нивата на общата дневна физическа активност намаляват спрямо 2014 г., което се дължи на значителното им понижение при момчетата.

Психичното здраве и благополучие е водещ проблем в Европейския регион

Докладът показва, че като цяло с увеличаването на възрастта на децата психичното благополучие намалява, като момчетата са в по-висок риск от влошено психично благополучие в сравнение с момчетата. Сред 45-те страни, един от всеки четири юноши съобщава, че се чувства изнервен, раздразнителен или има проблеми със заспиването поне веднъж седмично.

“Това, че все повече момчета и момичета в целия Европейски регион съобщават за лошо психично здраве – че се чувстват потиснати, изнервени или раздразнителни – е проблем за всички нас“, казва д-р Ханс Анри П. Клюге, регионален директор на СЗО за Европа. “Как ние реагираме на този нарастващ проблем, ще отеква в продължение на поколения. Инвестирането в младите хора, например като им се осигури лесен достъп до услугите за психично здраве, подходящи за техните нужди, ще доведе до троен дивидент: ще донесе здравни, социални и икономически ползи на днешните юноши, утрешните възрастни и бъдещите поколения“, добавя той.

В около една трета от страните докладът разкри нарастване на дела на юношите, които се чувстват стресирани от уроците в училище и домашните, и намаляване на дела на юношите, които казват, че харесват училището, в сравнение с 2014 г. В повечето страни преживяванията в училище се влошават с възрастта, като удовлетвореността от училището и възприемането от юношите на подкрепа от техните учители и съученици намаляват, докато стреса от училищните задължения се увеличава.

„Тревожно е да разберем, че юношите ни казват, че не всичко е наред с психичното им благополучие. Ние трябва да приемем това послание сериозно, тъй като доброто психично здраве е съществена част от здравето през юношеството“, казва д-р Джо Инчли, международен координатор на HBSC, от Университета в Глазгоу.

Международната картина

“На фокус: здравето и благополучието на юношите“ разкрива редица важни резултати:

- При по-малко от 1 на 5 юноши нивата на физическа активност отговарят на препоръките на СЗО. Физическата активност е намаляла в около една трета от държавите от 2014 г. насам, особено сред момчетата. Участието във физически занимания остава особено ниско за момчетата и по-големите юноши.
- Повечето юноши не успяват да изпълнят настоящите препоръки за хранене, подкопавайки своята способност за здравословно развитие. Около 2-ма от 3-ма юноши не ядат достатъчно храни, богати на хранителни вещества, като 1 от 4-ма ядат сладкиши и 1 от 6-ма консумират напитки, съдържащи захар, всеки ден.

- Нивата на наднормено тегло и затлъстяване са се повишили от 2014 г. насам и сега те засягат един от 5-има младежи, като с по-високи нива са момчетата и по-малките юноши. 1 от 4 юноши се възприемат като твърде дебели, особено момичетата.
- Пиенето и тютюнопушенето продължават да намаляват, но броят на употребяващите алкохол и цигари юноши остава висок сред 15-годишните, като алкохолът е най-често употребяваното вещество. 1 от 5-ма 15-годишни (20%) са се напивали два пъти или повече през живота си, а почти 1 на 7 (15%) са се напивали през последните 30 дни.
- Рисково сексуално поведение: 1 на 4 юноши, които са сексуално активни, правят небезопасен секс. На 15 години, 1 на 4 момчета (24%) и 1 на 7 момичета (14%) съобщават, че са имали полов акт.

При излизането на последното изследване HBSC, включващо резултати от 2017/2018 г., светът се бори с пандемията от COVID-19. Следователно следващото изследване, което ще представи резултати от 2021/2022 г., ще отрази влиянието на пандемията върху живота на младите хора.

„Широкият кръг от въпроси, обхванати от изследването HBSC, дават важна информация за живота на юношите днес. Те също така трябва да ни дадат полезна отправна точка за измерване на въздействието на COVID-19 върху юношеството, когато резултатите от следващото изследване се появят през 2022 г.“, казва Мартин Вебер, ръководител на Програмата за детско и юношеско здраве към Регионален офис на СЗО за Европа. „Данните ще ни позволят да измерим как продължителните затваряния на училищата и наложеното оставане на хората вкъщи са повлияли на социалните взаимодействия на младите хора и на тяхното физическо и психично благополучие.“

Линкове за доклада

Volume 1: Key findings е достъпен на www.euro.who.int/en/hbsc-spotlight-vol1

Volume 2: Key data е достъпен на www.euro.who.int/en/hbsc-spotlight-vol2

Медийни запитвания

<p>доц. д-р Лидия Василева Институт за изследване на населението и човека – БАН Ръководител на изследването HBSC в България 0884 538 265 lidiyavasileva@abv.bg</p>	<p>Tina Kiaer WHO Regional Office for Europe Communications Officer (45) 30 36 37 76 kiaert@who.int</p>
---	---

За изследването HBSC

Изследването HBSC проследява опита на младите хора повече от 35 години и е основен инструмент за идентифициране на тяхното развитие по голям брой здравни и социални показатели, както и за отбелязване на проблемни области, които могат да изискват съгласувани политически действия и практически интервенции.

Данните от HBSC се използват на национално, регионално и международно ниво за придобиване на нови знания за здравето и благополучието на юношите, за разбиране на социалните детерминанти на здравето и за информиране на политиката и практиката за подобряване на живота на младите хора в Европейския регион и Канада.

Международният координационен център на HBSC е базиран в Университета в Глазгоу, Великобритания. Допълнителни подробности относно проучването и участващите страни са достъпни на www.hbsc.org.